

# Příspěvek na péči

## 1. Co je příspěvek na péči?

Dávka sociální péče určená ke krytí nákladů na sociální služby, jejichž dlouhodobé poskytování je nezbytné k zachování důstojného života osoby se zdravotním postižením. Podmínky pro poskytování příspěvku na péči jsou upraveny v zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, a prováděcí vyhlášce č. 505/2006 Sb. (plné znění právních předpisů lze nalézt na webových stránkách <http://portal.gov.cz> nebo <http://socialnireforma.mpsv.cz>).

## 2. Kdo má na příspěvek na péči nárok?

Osoba, která z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu potřebuje v zákonem stanoveném rozsahu pomoc jiné fyzické osoby při péči o vlastní osobu a při zajištění soběstačnosti.

Nárok na příspěvek nemá osoba mladší jednoho roku.

## 3. Co je dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav a míra závislosti na pomoci?

Jedná se o takový nepříznivý zdravotní stav, který podle poznatků lékařské vědy má trvat déle než jeden rok a jenž omezuje funkční schopnosti nutné pro zvládnutí základních životních potřeb.

Míra závislosti je odvislá od počtu základních životních potřeb (dále také „životní potřeby“), při nichž osoba potřebuje pomoc či dohled.

Zákon stanoví celkem 10 následujících životních potřeb:

- a) mobilita,
- b) orientace,
- c) komunikace,
- d) stravování,
- e) oblékání a obouvání,
- f) tělesná hygiena,
- g) výkon fyziologické potřeby,
- h) péče o zdraví,
- i) osobní aktivity,
- j) péče o domácnost.

Bližší vymezení schopností zvládat základní životní potřeby a způsob jejich hodnocení stanoví příloha č. 1 vyhlášky č. 505/2006 Sb.<sup>1</sup>

Péče o zdraví se hodnotí ve vztahu ke konkrétnímu zdravotnímu postižení a režimu stanovenému lékařem.

Při hodnocení schopnosti zvládat základní životní potřeby se hodnotí funkční dopad dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu na schopnost zvládat základní životní potřeby – přitom se nepřihlíží k pomoci, dohledu nebo péči, která nevyplývá z funkčního dopadu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu. Pro uznání závislosti v příslušné životní potřebě musí existovat příčinná souvislost mezi poruchou funkčních schopností z důvodu nepříznivého zdravotního stavu a pozbytím schopnosti zvládat základní životní potřebu v přijatelném standardu.

## 4. Jak se posuzuje zdravotní stav u dětí (do 18 let věku)?

U posuzování dětí platí obecná zásada, že při hodnocení schopnosti zvládat základní životní potřebu se porovnává rozsah, intenzita a náročnost péče, kterou je třeba věnovat dítěti se zdravotním postižením (žadatel o příspěvek), s péčí, kterou je třeba věnovat dítěti téhož věku bez postižení. Pokud u posuzovaného dítěte z důvodu věku a jemu odpovídajícímu vývojovému stupni ještě nejsou vyvinuty schopnosti nezbytné ke zvládnutí životní potřeby, k nezvládnutí úkonu se nepřihlíží. Výjimečně je možno uznat pomoc i při nezvládnutí základní životní potřeby, kterou nezvládá ani stejně staré dítě bez postižení, pokud je ke zvládnutí potřeba mimořádné péče, tj. péče, která svým rozsahem, intenzitou nebo náročností podstatně přesahuje péči poskytovanou

<sup>1</sup> [http://www.mpsv.cz/files/clanky/11911/vyhlaska\\_505-2006.pdf](http://www.mpsv.cz/files/clanky/11911/vyhlaska_505-2006.pdf)

osobě téhož věku. U dětí do 18 let věku se dále vůbec nehodnotí zvládání životní potřeby péče o domácnost.

## 5. Kdy se považuje osoba za závislou na pomoci jiné fyzické osoby?

Zákon o sociálních službách rozlišuje mezi čtyřmi stupni závislosti. Stupeň závislosti je vždy stanoven počtem životních potřeb, při nichž osoba potřebuje z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu každodenní pomoc nebo dohled. Od stanoveného stupně závislosti se samozřejmě odvíjí i výše poskytovaného příspěvku na péči, která je dále odlišně stanovena pro osoby do 18 let věku a pro osoby starší.

stupeň závislosti	Osoby do 18 let věku		Osoby nad 18 let věku	
	počet nezvládnutých životních potřeb	měsíční výše příspěvku od 1. 8. 2016	počet nezvládnutých životních potřeb	měsíční výše příspěvku od 1. 8. 2016
I	3 potřeby	3 300 Kč	3 až 4 potřeby	880 Kč
II	4 až 5 potřeb	6 600 Kč	5 až 6 potřeb	4 400 Kč
III	6 až 7 potřeb	9 900 Kč	7 až 8 potřeb	8 800 Kč
IV	8 až 9 potřeb	13 200 Kč	9 až 10 potřeb	13 200 Kč

## 6. I přes přiznaný příspěvek je finanční situace mé rodiny tíživá, lze příspěvek na péči nějakým způsobem zvýšit?

Ano. Výše uvedené částky lze zvýšit o 2 000 Kč za kalendářní měsíc, a to nezaopatřenému dítěti do 18 let věku, kterému náleží příspěvek, jakož i rodiči, kterému náleží příspěvek a který pečuje o nezaopatřené dítě do 18 let věku, jestliže rozhodný příjem v rodině je nižší než dvojnásobek částky životního minima (částku životního minima rodiny lze spočítat pomocí kalkulačky na webových stránkách Ministerstva práce a sociálních věcí [www.mpsv.cz](http://www.mpsv.cz)).

## 7. Mám zdravotně postižené dítě, mohu na ně pobírat rodičovský příspěvek i příspěvek na péči?

Ano, u dětí do čtyř let věku je souběh těchto dávek od 1. 12. 2012 znovu umožněn. Od tohoto data může být nově přiznán rodičovský příspěvek rodičům, kteří mají dítě závislé na péči do 4 let věku a pobírají na ně příspěvek na péči. Podmínkou však je, aby dosud neměli vyčerpanu celou maximální částku rodičovského příspěvku, tj. 220 000 Kč. O příspěvek můžete požádat na kontaktním pracovišti Úřadu práce České republiky.

## 8. Pečuji o těžce zdravotně postižené dítě starší čtyř let, navýšení příspěvku na péči ze sociálních důvodů mi nenáleží, avšak péče je finančně náročná. Existuje zde ještě nějaká možnost navýšení?

Ano, od 1. 12. 2012 bylo pro děti ve věku 4 až 7 let, které jsou závislé na péči ve stupni III nebo IV, zavedeno zvýšení příspěvku na péči o 2 000 Kč (pokud již rodina nepobírá zvýšení ze sociálních důvodů).

## 9. Kde mohu o příspěvek na péči požádat?

Na kontaktním pracovišti krajské pobočky Úřadu práce České republiky nebo pobočky pro hl. m. Prahu (dále také „úřad práce“).

## 10. Jak probíhá řízení o příspěvku na péči?

1. Úřad práce provede sociální šetření, kterým zjišťuje schopnost samostatného života osoby v přirozeném sociálním prostředí. Od 1. 8. 2016 může úřad práce provést sociální šetření i v průběhu hospitalizace osoby ve zdravotnickém zařízení lůžkové péče (typicky tzv. LDN), trvá-li hospitalizace nepřetržitě déle než 60 dnů.
2. Po provedení šetření úřad práce požádá okresní správu sociálního zabezpečení o posouzení stupně závislosti.

3. Lékařská posudková služba okresní správy sociálního zabezpečení vydá na základě žádosti posudek o stupni závislosti, v němž stanoví, kolik životních potřeb posuzovaný nezvládne v důsledku svého nepříznivého zdravotního stavu. Při posuzování stupně závislosti osoby vychází okresní správa sociálního zabezpečení ze zdravotního stavu osoby doloženého nálezem ošetřujícího lékaře, z výsledku sociálního šetření, popřípadě z výsledků funkčních vyšetření a z vlastního vyšetření posuzujícího lékaře.
4. Po obdržení stejnopisu posudku vydá úřad práce rozhodnutí.

#### **11. Co mohu učinit, když nesouhlasím s výsledkem řízení?**

Proti rozhodnutí lze podat do 15 dnů od jeho obdržení odvolání k Ministerstvu práce a sociálních věcí (dále také „ministerstvo nebo „MPSV“), a to prostřednictvím úřadu práce, který rozhodnutí vydal. Před podáním odvolání je vhodné seznámit se s posudkem, jenž je součástí rozhodnutí o přiznání, či zamítnutí příspěvku a obsahuje skutková zjištění okresní správy sociálního zabezpečení a závěry, k nimž na jejich základě dospěla. Stupeň závislosti pro účely odvolacího řízení posuzuje na žádost ministerstva jeho posudková komise, složená obvykle ze dvou lékařů a tajemníka. Ta by se měla ve svém posudku vypořádat i s námitkami odvolatele, které směřují proti posudku okresní správy sociálního zabezpečení. Zhorší-li se v průběhu odvolacího řízení zdravotní stav posuzované osoby, je nutné na tuto skutečnost upozornit ministerstvo (a doložit nové lékařské zprávy) nebo přímo jeho posudkovou komisi.

#### **12. Existují další prostředky obrany, pokud ani rozhodnutí odvolacího orgánu nepovažuji za správné?**

Proti rozhodnutí o odvolání lze do dvou měsíců od jeho obdržení podat žalobu ke krajskému soudu v místě Vašeho bydliště (řízení je osvobozeno od soudních poplatků).

Popřípadě je možné obrátit se na veřejného ochránce práv, který může ve věci zahájit šetření. Jeho možností přezkoumání závěrů posudkových lékařů, které jsou klíčové pro rozhodnutí, se však omezují na právní stránku posudků, ochránce nemůže přezkoumávat posudky po odborné medicínské stránce.

#### **13. Jakým způsobem lze využít prostředky z příspěvku na péči?**

Příspěvek na péči je určen k zajištění potřebné pomoci nákupem sociálních služeb, a to buď prostřednictvím registrovaného poskytovatele (např. pečovatelské služby), nebo blízkou osobou v domácnosti, popřípadě i prostřednictvím tzv. asistenta sociální péče.

#### **14. Může úřad práce kontrolovat, jak jsem s prostředky z příspěvku na péči naložil?**

Ano. Úřady, které rozhodují o příspěvku na péči, jsou oprávněny kontrolovat využívání příspěvku k zajištění pomoci. V případě provedení kontroly je příjemce příspěvku povinen na žádost příslušného úřadu prokázat, že prostředky z příspěvku na péči byly vyplaceny (předány) osobě, která mu poskytuje péči. Takové prokázání může správní úřad požadovat maximálně 1 rok zpětně.

#### **15. Jaké další povinnosti mám, pokud mi byl příspěvek na péči již přiznán?**

V případě, že je v rámci kontroly posouzení zdravotního stavu prováděno nové sociální šetření, jste povinen strpět jeho provedení pracovníkem úřadu práce. Dále máte povinnost podrobit se vyšetření zdravotního stavu posudkovým lékařem nebo v jím určeném zdravotnickém zařízení. Pokud dojde ke změně osoby, která Vám poskytuje péči, jste povinen tuto změnu do 8 dnů ohlásit. Obdobně máte povinnost hlásit další skutečnosti, které ovlivňují nárok na příspěvek na péči a jeho výši. Pečující osoby jsou povinny ohlásit přijetí a propuštění oprávněné osoby z hospitalizace a rovněž její úmrtí.

#### **16. Kdo je asistent sociální péče?**

Jedná se o jinou než blízkou osobu, která není registrovaným poskytovatelem služeb. Asistent sociální péče je povinen s osobou, které poskytuje pomoc, uzavřít písemnou smlouvu o poskytování pomoci. Náležitostmi smlouvy jsou označení smluvních stran, rozsah pomoci, místo a čas poskytování pomoci a výše úhrady za pomoc.

## **17. Za jakých podmínek nemusí osoby pečující platit zdravotní a důchodové pojištění?**

Stát je plátcem pojistného na zdravotní pojištění za osoby pečující o osoby mladší 10 let, které jsou závislé na péči jiné osoby ve stupni I (lehká závislost) a dále za osoby pečující o osoby, které jsou závislé na péči jiné osoby ve stupni II (středně těžká závislost), stupni III (těžká závislost) nebo stupni IV (úplná závislost).

Při posuzování účasti pečující osoby na důchodovém pojištění prostřednictvím institutu náhradních dob pojištění se postupuje podle ustanovení § 5 odst. 2 písm. e) zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů. Důchodového pojištění jsou při splnění podmínek stanovených v tomto zákoně účastny osoby pečující osobně o osobu mladší 10 let, která je závislá na péči jiné osoby ve stupni I (lehká závislost), nebo o osobu, která je závislá na péči jiné osoby ve stupni II (středně těžká závislost) nebo stupni III (těžká závislost) anebo stupni IV (úplná závislost), pokud spolu žijí v domácnosti. Podmínka domácnosti se nevyžaduje, jde-li o blízkou osobu. Za osoby blízké se pro účely zákona o důchodovém pojištění považují manželé, příbuzní v řadě přímé, děti vlastní nebo osvojené, a pokud zákon o důchodovém pojištění nestanoví jinak, též dítě převzaté do trvalé péče nahrazující péči rodičů, sourozenci, zeť, snacha a manžel rodiče, a to kteréhokoli z manželů.

POZOR! Je-li pečující osobou samostatně výdělečně činnou, je situace jiná. Z dosavadní samostatné výdělečné činnosti hlavní se stává vedlejší, a pokud příjem osoby z této činnosti dosáhl v kalendářním roce alespoň tzv. rozhodné částky (pro rok 2017 činí 67 756 Kč), je povinna odvádět zálohy. Nevíte-li si rady, kontaktujte pro informace, jakým vhodným způsobem pojištění zajistit, zdravotní pojišťovnu, respektive okresní správu sociálního zabezpečení.

## **18. Co dělat, když řízení o příspěvku na péči trvá neúměrně dlouhou dobu?**

Lhůta pro vydání rozhodnutí o příspěvku na péči činí 60 dnů (pro úřad práce, který rozhoduje o dávce) + 45 dnů (pro okresní správu sociálního zabezpečení, která posuzuje zdravotní stav žadatele). Pokud posudkový lékař okresní správy sociálního zabezpečení nemůže ze závažných důvodů dodržet lhůtu 45 dnů, sdělí tyto důvody úřadu práce a lhůta pro vydání posudku se automaticky prodlužuje o dalších 30 dnů (na 75 dnů).

Délka odvolacího řízení by neměla překročit 60 dnů (úřad práce a ministerstvo) + 60 dnů (pro vydání posudku posudkovou komisí MPSV). Pokud posudková komise MPSV nemůže ze závažných provozních důvodů dodržet lhůtu 60 dnů, sdělí tyto důvody ministerstvu a lhůta pro vydání posudku se automaticky prodlužuje o dalších 30 dnů (na 90 dnů).

V případě nedodržení lhůt lze podat podnět k provedení opatření proti nečinnosti k Ministerstvu práce a sociálních věcí. Nevede-li uplatnění podnětu k přijetí opatření proti nečinnosti ke zjednání nápravy, lze se obrátit na veřejného ochránce práv nebo podat žalobu na nečinnost ke krajskému soudu podle místa bydliště žalobce.

Více informací o sociálních službách je možno nalézt např. na internetových stránkách – [www.mpsv.cz](http://www.mpsv.cz).